

KORRIGERT VERSJON

Arbeiderpartiets landsmøtet 8.11.1992

Statsminister Gro Harlem Brundtland - Avslutningstale

Det har vært et fint landsmøte og det har alle bidratt til, også dirigentene som akkurat sa takk for seg. Mer fellesskap, det går ikke bare som en rød tråd gjennom hele vårt nye, vedtatte arbeidsprogram. Det har også gått som en rød tråd gjennom landsmøtet. Fra den gripende åpningen som vi hadde her på torsdag, med Arja Saijonmaa og Theodorakis, gjennom europadebatt, sysselsettingsdebatt, miljødebatt og organisasjonsdebatt. Vi har tatt hverandre i handa og holdt.

Vi har jobbet i salen, i komiteene, i kafeene, i korridorene. Nå partifeller, må vi holde tak i hverandre og rette blikket rakt fram mot stortingsvalget. Det er bare ved å stå sammen og ta alles krefter ut at Arbeiderpartiet kan prege samfunnsutviklingen i 90-åra.

Vi har slutført europadebatten fram mot dette landsmøtet på en måte som vi alle kan være stolte av. Vi bevarte grundigheten, åpenheten, sakligheten og skikkligheten. Vi våget debatten og vi sto løpet. Flertallet hoverer ikke, mindretallet føler ikke bitterhet.

Og det fundamentale er vi sammen om i dette viktige veivalget for Norge. I forhandlingene med EF skal vi stå beinhardt på for det vi tror på, for våre verdier og våre interesser, for hensynet til distriktene, for forvaltningen av fiskeressursene og for et livskraftig landbruk. Vi skal slåss for et forhandlingsresultat som enda flere kan stille seg bak, forsvare, gå inn for og anbefale. Det er da vi har lykkes og ikke før.

Og da, partifeller, trenger vi nok minst like godt mindretallet i denne salen som flertallet i den jobben vi nå skal gjøre på vegne av vårt land. Når den dagen kommer da dette veivalget til syvende og sist skal gjøres, da skal det avgjøres gjennom folkeavstemming. La ingen få glemme det, fordi hvert enkelt menneske i dette landet har fått et selvstendig ansvar i denne saken. Ingen kan peke oppover på politikere, ledere eller enkeltpersoner, partier eller noe annet. Hver enkelt kvinne og mann har fått i sine hender å bestemme over Norges fremtid i den sammenheng. Det er hver enkelt som skal velge, og når valget er tatt og når alle norske kvinner og menn har sagt sitt, da skal vi alle kunne si med hånden på hjertet at den norske debatten om EF ble en god debatt, at en ble hørt i byene, på landet, i hvert eneste hjem og på hver eneste arbeidsplass over det ganske land. Med

engasjement, og med ekte følelser for en bedre framtid. Og med den samme grundigheten, sakligheten, med det samme alvoret som vi i Arbeiderpartiet har valgt i denne saken. I denne viktige saken så er det altså folkeavstemmingen som teller. Partifeller, det er den, og ikke stortingsvalget 1993 som er det norske EF-valget.

Europadebatten til tross, det var sysselsettingen og kampen for flere arbeidsplasser som engasjerte aller mest og aller flest på dette landsmøtet. Det er jobb nr. 1 for hele partiet, ikke bare for deler av det. Og da er det stortingsvalget som teller for å få avgjort hvilken arbeidsvilje, hvilken ansvarsvilje og hvilken slagkraft som det norske samfunnet skal møte de neste fire åra med. Spør de som vil stemme på andre partier. Spør dem hvem de har tro på. Stå på fra morgen til kveld for et helhetlig, sosialdemokratisk grep for å gjenreise den fulle sysselsetting. Spør om det hver dag, fra nå av og til valgdagen og føl deg trygg i deg selv på hva svaret er. Ingen er bedre markedsførere av politikk enn de som selv har vært med å forme den og som selv vet hva den inneholder og som selv er i stand til å forklare hvorfor og framføre de argumentene som det er lagt så stor vekt på å få fram i vårt endelige vedtak til program.

Gjennom det programmet som vi nå har vedtatt så har landsmøtet gitt et klart signal, og alle som ikke har hørt det før, eller vært i tvil, de skal fra nå av, ihvertfall, av oss alle, få høre det signalet: At sysselsettingen for oss er overordnet. Det er samtidig, og det må vi ta med, et signal. Og dersom vi må velge mellom flere gode målsettinger, enkeltsaker, i programmet, så er det sysselsettingen som skal settes først. Og vi vet, gjennom alt vi har vært gjennom av diskusjon og erfaring, at kampen for sysselsettingen ikke er noen dans på roser for noen av oss. Ikke for fagbevegelsen, ikke for kommunepartiene, ikke for fylkespartiene, ikke for noen som virkelig vil at vi skal lykkes. For da krever det noe av alle. Det krever ingenting å sette visse ting foran andre. Og da er det, som det står i programmet, det blir en formidabel oppgave å klare den fulle sysselsettingen. Men det er det vi har satt oss fore, og det er det vi ber om fullmakt til og oppslutning til også fra det norske folk.

Hva var det vi gjorde? Vi jobbet oss sammen og derfor kan vi stå sammen. Programforslaget er blitt utdypet, det er blitt forbedret, og som Yngve sa; Et godt program er likevel ikke nok, det skal omsettes i handling. Og da er det at kampen for arbeid skal videreføres, en samlet arbeiderbevegelse, og alle som kan være med å hjelpe oss framover. Arbeidslinjen er vår politikk, og den skal føres hver dag, ikke bare av våre egne, men av alle våre ute i landet, alle vi kan få med i tillegg, til å være støttespillere og hjelpetropper. I de politiske lagene, ute, i vår stortings-gruppe, i fagbevegelsen. Og jobben er tøff, og da er det godt, ikke bare å ha bredde og dybde, engasjement, og at vi har tenkt igjennom hva vi står for og hvorfor, men, at vi også har humør.

Dere så det i går. Vi opplevde det i går. Vi hadde det utrolig morro, og jeg lurer litt på hvor mye har det norske folk fått se dere. Av det som skjedde i landsmøte-talen her da vi satt sammen og sang sammen og danset sammen.

Det der, det skal vi fortsette med. For kultur, fellesskap, sang og humor hører med i hele oppbyggingen av vår fellesskapsfølelse og vår solidaritet med hverandre. Og så skal vi huske hva Gunnar sa; " Det eneste som er verre enn å ha ansvar, det er å være uten innflytelse." Vi tar regjeringsansvar og kjemper for den posisjonen for å gjøre noe for det vi tror på, fordi vi vil prege samfunnsutviklingen også på 90-tallet. Vi tror på de kreftene som bor i dette partiet og det vi står for. Og det vet også det norske folk, at for Arbeiderpartiet, der er det ansvarslinjen som gjelder. Det er alt det politiske arbeid som drives, i kommunene, fylkeskommunene, nasjonalt og internasjonalt som teller.

Vi har også ført organisasjonsarbeidet videre. Ingen som har vært til stede eller fulgt dette landsmøtet på andre måter, og det er mange rundt om i de tusen hjem, vil nå tro dem som har forsøkt å hevde at det er dødt i Arbeiderpartiet. Verken på Stavsjø eller noen andre steder.

Ja, vi er et parti som velger å gå rett inn i den gjenstridige virkeligheten slik som Thorbjørn beskrev det i sin tale om organisasjonsarbeidet vårt i går. De siste ti åra har vi jobbet mye med partiorganisasjonen. Fra frihetsdebatt og åpent parti på 80-tallet, og før det med hele strategien vår i.f.m. rakettinntstillingen som samlet partiet, utenrikspolitisk. Og her tror jeg at jeg vil si kjære alle sammen i salen og andre steder, alle de på de tusenvis av postene ute i landet. I det politiske terrenget hvor de tyngste takene alltid skal tas. Det har vært en krevende og vanskelig jobb for oss alle. Krisene har jo stått i kø. Jeg tror vi på mange måter hadde det lettere, jeg, på 50 og 60-tallet da vi brukte murstein og bestemte om det skulle være banan eller sement. Det var enklere valg, det, enn mye av det vi står oppe i i dag. For krisene har stått i kø, men vi har valgt å møte dem alle på den måten vi må, som et ekte sosialdemokrati.

Og på dette landsmøtet har samhold og fellesskap seiret. Hver og en har tatt ansvar, for partiet, for programmet, for landet. Det er et viktig signal også til andre. I vanskelige og urolige tider så trenger vi at alle tar ansvar og forener krefter. Vi kan bygge bro over uenighet, vi kan finne noen av løsningene i dette landsmøtet, for det er vi som har satt dagsorden. Det er vi som har ført debatten, det er vi som har gjort vedtaket, og det er slik demokratiet er nødt til å fungere for at det skal virke i praksis.

Og partifeller, nå skal vi ha mange med oss. Et program er jo også en invitasjon. Det er et budskap, en anbefaling til alle som er opptatt av sitt eget samfunn om å være med å ta

stilling til hvordan vi vil Norge skal være, og hva vi skal gjøre for å få det til.

Den viktigste skillelinjen i politikken går mellom sosialdemokratiet og høyre-siden. Der ligger hovedvalget for alle unge mennesker i politikken. Og for alle, som nok har vært en tid underveis, og som er eldre enn vi. Det er holdningene og verdiene, selve grunnsynet i samfunnet, som viser skilt. Og høyre-partiene står for et annet verdisyn. Litt større avstand fra folks problemer. Litt mindre fellesskap, litt mindre vekt på det som skal være felles ansvar for solidaritet med hverandre. Det betyr større forskjeller mellom folk, og det betyr at vi kan bo bedre sammen, hvis vi bygger på slike verdier. Men SV på sin side, de glemmer at de verdier vi skal fordele og bruke og som må skapes gjennom et sunt og sterkt produksjonsliv. Og det har dette landsmøtet vært veldig opptatt av, det tror jeg vil tjene oss veldig i fremtiden, at det har stått så sterkt i fokus. Og det har ikke stått i fokus på den måten at det er noen som er glemt at verdiskaping det er alt det alle gjør, de i den offentlige sektor og de i den private drift av økonomien, det er det samlede grepet igjen som gir oss det vi skal leve av og leve for.

Og så har jeg lyst til å si en liten ting til som har sammenheng med samfunns-debatten vår i disse vanskelige årene, hvor vi samtidig har et krevende problem som gjelder sysselsettingen vår, og økonomien, og et valg å ta i vårt forhold til andre land. Det er en veldig vanskelig kombinasjon, og vi ville valgt å ha det annerledes hvis vi hadde vært i stand til å ta et sånt valg. Men, jeg har så lyst til å ta et lite bilde som kanskje mange ikke tenker gjennom. At når Arbeiderpartiet og Høyre, begge partier, på forskjellige tidspunkter, og med forskjellige begrunnelser, har tatt standpunkt for at vi vil inn der hvor de andre landene jobber og de andre menneskene jobber. Vår politikk er å jobbe for de verdiene vi står for. Så er det altså ulike verdier, en ulik politikk vi ønsker å få oppslutning om, der, på den arenaen. Vi skal kjempe sammen med andre om det samme. Men, vi er ikke noe rarere enn det, enn at partier som SV og Kristelig Folkeparti, som har vidt forskjellig verdigrunnlag og ståsted, er altså like enige om at de ønsker å ikke være med på den arenaen.

Dere skjønner dette poenget, at det går ikke an å prøve å lure folk, og også selv partifeller av oss, til å tro at det må være likhetstrekk i verdiholdningene mellom Høyre og Arbeiderpartiet fordi om Arbeiderpartiet kommer til at vi vil være med der hvor demokratiet utformes. I tillegg til det vi klarer å gjøre hjemme hos oss selv. Det er noe annet enn de verdiene som samler hele landsmøtet, uavhengig av hva man mener og tror om hva vi kan oppnå i et slikt politisk fellesskap med andre. Og så, i vanskelige tider er det lett å fyre opp under misnøye. Det er veldig lett å få kortsiktig stemmegevinst. Ja, dere husker dette med den fisketur? Altså skåre poenger på kvikkiser, og både Senterpartiet og SV har

lagt seg på den linjen å gjør det maksimale de kan for å stille i grunt vann. Utnytte de mulighetene, skåre de poengene som det gir at det er usikkerhet, følelse av at man ikke riktig vet hva som er viktig for veldig mange mennesker. Da fisker man i dette, mens det store, sterke partiet, den viktigste politiske kraft i vårt land må ta mesteparten av hele den egentlige jobben som hele det norske folk må gjennom.

Ja, så må vi nå få fram at disse partiene som ikke er med på dette, og som har stilt seg i en klar annen posisjon, men som samtidig prøver å blande korta, at folk får vite, de har ikke noe helhetlig alternativ til den politikk som Norge kan stå for og jobbe på inn i framtida.

Sannheten er enkel. Nå som før. Det er Arbeiderpartiet og Høyre som er de viktigste motpolene. Og mellompartiene de har som før sine ulike hjertesaker og særinteresser. Ellers veksler de fra Høyre til Venstre, avhengig av ulike konjunkturer og regjeringsforhold. Slik har det alltid vært og slik vil det forbli.

Så bare i noen ganske få ord oppsummeringene fra landsmøtet:

Det er gitt et nytt, kjempegodt arbeidsprogram, det har gitt oss en vitamininnsprøting vi skal vite å bruke når vi nå tar fatt på valgkampen.

Vi har stått sammen og bekreftet hva som alltid har vært bærebjelken i vårt parti, fellesskapet.

Vi har bekreftet arbeidslinjen, i dobbelt forstand. Vi har vist fram og bekreftet for hele det norske folk ansvarslinjen, der de andre partiene alt for mye viser ansvarsvegring.

Vi har vist varme overfor hverandre, vi både skjemtet og snakket alvorsord; slik livet i en politisk bevegelse må være.

Og kanskje viktigst av alt, partifeller, vi har vist hvilken styrke og hvilken verdi også humørlinjen representerer i det politiske arbeidet.

Tenkte vi skulle ta med oss AUF og helst flest mulig regjeringsmedlemmer og så gjennomføre det i praksis med del i valgkampen.

Partifeller, ut i fra alt dette så er det med stor takk jeg vil se tilbake på dette viktige landsmøtet. Og det er med glede jeg tar fatt på jobben videre, i nært samarbeid med den nye partiledelsen. Thorbjørn, Jens, Hill-Marta og Dag Terje. Inger dårlig bukett.

Dette valget er blitt både en fornyelse, en samling av krefter, talenter og ulike erfaringer. Vi kan gå trygt videre i visshet om at det og de vi har valgt har partiets viktige rolle og fremtid i sentrum for sin oppmerksomhet, og at det betyr en samling av krefter, visjoner, mål, arbeidstilpass.

Kjære landsmøte, jeg takker for all støtte, og tillit som dere har gitt meg gjennom og partiet har gitt meg, gjennom mange år, fra jeg ble nestleder i 1975 og til i dag. Det har vært en altoppslukende virksomhet, en, på mange måter, hver dag en kraftanstrengelse, uhyre engasjerende, inspirerende, og jeg kan si dere, aldri en dag har vært kjedelig.

Det har vært også en utrolig opplevelse å møte og bli kjent med så mange partifeller landet over. Men det har jeg ikke tenkt, og på en måte takke for nå, for det har jeg ikke tenkt å slutte med å oppleve.

Men jeg hadde tenkt å takke særskilt to personer som, på grunn av landsmøtets valg ved tidligere korsveier, har vært de som har jobbet nært og tillitsfullt nær meg, flotte og helstøpte mennesker. Gunnar og Thorbjørn.

Vi har gjort jobben sammen. Vi har støttet hverandre, ja vi har vært glad i hverandre. Og slik mobilisert og fått frem styrke som det er behov for i så krevende stillingsverv. Tenk tilbake på 1989; Vi var i en annen sal den gangen, men jeg husker stemningen da jeg måtte gå på talerstolen og slåss for de to gutta og komiteens innstilling. Det var nemlig mange, i hvert fall en del, som lurte på om dette var galt av landsmøtet å velge to i stedet for en, ved å liksom skyve problemet foran seg. Sånn følte nok en del. Men, jeg er helt sikker på, partiet har trengt dere begge i disse viktige årene. En eller annen skjebnes tilsiktelse gjorde nok at det var akkurat det som til slutt var samlende på det landsmøtet. Og som vi faktisk trengte. Og det har vi trengt, altså Thorbjørns egenskaper. Uredd, skarp men humørfylt og trygg når deg gjaldt. Til syvende og sist en påle mot populisme og lettvintheter. Takk for det, Thorbjørn.

Og så Gunnar; Med begge beina på jorda, systematisk og ryddig, som alltid har stilt opp, lært nytt, skaffet seg nye erfaringer, alltid kvittert hver gang han gjorde en ny jobb med å gjøre en jobb som alle fikk stor respekt for og som jeg og alle dere andre har all grunn til å være svært takknemlig for.

Så med dette en varm takk til de to nestledere som nå trer av, stor tillit, stor takknemlighet fra hele partiet, fra meg, fra landsmøtet. Og så Thorbjørn. Du overtar et stort og viktig ansvar, Thorbjørn, du har mye å bygge på, mange års erfaring. Lang innsats for politikk og vår organisasjon fra helt unge år. Du kjenner partiet, du vet hva denne jobben går ut på. Og du får med deg fine støttespillere. Du får fornyelse rundt deg, du får all den støtte og den arbeidsinnsats fra oss andre, også vi som er eldre enn dere alle, for alt det vi står sammen om i dette partiet. Vi kan føle oss trygge, jeg kan føle meg trygg, vi kan det alle, med Thorbjørn som leder.

Thorbjørn, nå er det din tur, nå overlater jeg i trygge hender og med alle ønsker om å ha det stå-på-humøret som partiet deg gir og som Thorbjørn alltid har stått for. Tusen takk.